

İslâm Tarih, Sanat ve Kùltür Araştırma Merkezi (IRCICA)

BALKANLAR'DA İSLÂM MEDENİYETİ
ULUSLARARASI ÜÇÜNCÜ SEMPOZYUM TEBLİĞLERİ

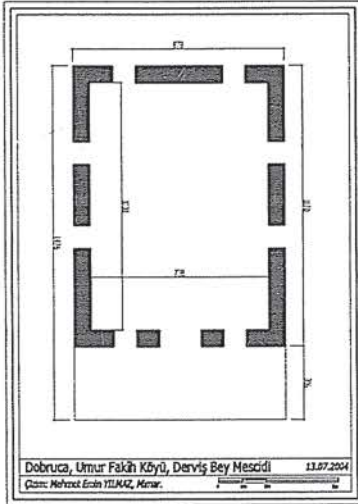
Bükreř, Romanya / 1-5 Kasım 2006

İstanbul 2011

BALKANLARDA ERKEN DÖNEM CAMİ ÖRNEKLERİ: HACIOĞLU PAZARCİĞİ (DOBRİÇ) DERVİŞ BEY CAMİİ VE HASKÖY (HASKOVO) ESKİ CAMİ

Mehmet Z. İbrahimgil¹

Eski ismi ile Hacıoğlu Pazarcığı veya yeni ismi ile Dobriç Bulgaristan'ın güneydoğusunda, Dobruca bölgesi olarak adlandırılan bölgede Tuna nehrinin güney yakasında, Karadeniz sahilinde bulunmaktadır. Şehir, 93 Harbi'ne kadar Osmanlı İmparatorluğu idaresinde, 1878-1912 yılları arasında Bulgaristan sınırları içinde, 1912-1940 yılları arasında Güney Dobruca'nın diğer şehirleri gibi Bazarçik (Bazargic) adıyla Romanya idaresinde kalmış, II. Dünya savaşından sonra veya 1940 yılından sonra tekrar Bulgaristan idaresine geçmiştir.

Balkanlarda, 1999 yılından itibaren beş ayrı ülkede Türk Tarih Kurumu adına Türk Kültür Varlıkları Envanteri Proje sorumlusu olarak arazide çalıştık. Bu proje kapsamında, Bulgaristan'da 2003 yılındaki arazi çalışmasında, Dobruca Bölgesi olarak adlandırılan yerde, eski ismi Hacıoğlu Pazarcığı /Tolbuhin ve en son ismi ile Dobriç'e bağlı Umur Fakih (Zeglarci) Köyü'nde inşa tarihi hicrî 698/milâdî 1299-1300 yılına tekabül eden Derviş Bey Camii'ne ait onarım kitabesine rastladık. Osmanlı Dönemi öncesine tesadüf eden bu tarih karşısında, Balkanlarda 13.yüzyılda Türk-İslam kültürünün yerleşmesinde ve yayılmasında Sarı Sal-

tık gibi misyoner Türk dervişlerinin faaliyetleri hususunda, daha önce bu alanda

¹ Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

yaptığım çalışmalarda edindiğimiz bilgilerle birleştirdik. Yapının özellikle Dobruca bölgesinde bulunması, konuyu daha farklı boyutta incelememize sebep oldu.

Balkanlarda Osmanlı'nın askeri harekâtından önce İslamlaştırma ve Türkleştirme hareketi misyoner Türk dervişleri ile başlamıştır. Bu misyoner veya kolonizatör Türk dervişlerinin başında Hacı Bektaşî Veli'nin müritlerinden Sarı Saltık gelmektedir. Kaynaklara göre, Sarı Saltık'ın Hacı Bektaşî Veli ile aralarında bağlantı vardır. Hacı Bektaş, onun Balkanlar'a geçmesini ister. Sarı Saltık bir rivayete göre İstanbul, diğer bir rivayete göre ise, Sinop üzerinden 1263'te 12 bin Türkmen ailesiyle birlikte, Romanya'da Dobruca bölgesine geçer ve genelde İslamiyet özelde ise Bektaşîlik öğretisini yaymaya çalışır.² Sarı Saltık, Horasan üzerinden Anadolu'ya ve buradan Balkanlara geçmiş bir Anadolu erenidir. Sarı Saltık'ın Anadolu'da 20, Balkanlar'da ise 13 makam türbesi vardır. Ancak bunlardan en çok söz edilen Dobruca bölgesindeki, Bulgaristan Karadeniz sahilinde Kaliagra ve Romanya Babadağ'daki makam türbeleridir.³ Tuna nehri deltasını oluşturan Dobruca Bölgesi, günümüzde Romanya ile Bulgaristan arasında bölünmüş durumdadır. Sarı Saltık'a ait iki türbenin de Dobruca bölgesinde bulunması da tesadüfi olmadığı kanaatindeyiz.

14. yüzyıl seyyahlarından İbn-i Battuta⁴ bölgeyi ziyaretinde Sarı Saltık'tan ve Karadeniz sahilinde bir yerin Müslüman olduğundan söz etmiştir.⁵ Dobru-

² Daha geniş bilgi için bkz. *Tayyib Okıç*, "Sarı Saltık'a ait Bir Fetva", *A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt I, S.1, Ankara, 1952, s.48-58; *Tayyib Okıç*, "Bir tenkidin Tenkidi", *A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt II, S.2-3, Ankara, 1953, s.219-290; *Yusuf Ziya Yörükân*, "Bir Fetva Münasebetiyle, Fetva Müessesesi, Ebusuud Efendi ve Sarı Saltık", *A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt II, S.2-3, Ankara, 1953, s.136-160; *Ömer Lütfi Barkan*, "İstila Devrinde Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zaviyeler" (s. 279-353), *Vakıflar Dergisi*, Sayı II, Ankara 1964;

Ahmet Yaşar Ocak, "Bazı Menkıbelere Göre XII-XV. Yüzyıllardaki İhtidarlarda Heterodoks Şeyh ve Dervişlerin Rolü", *Osmanlı Araştırmaları*, Ankara, 1981, s. 39; *A.Y.Ocak*, Bektaşî Menakabelerinde İslam Öncesi İnanç Motifleri, İstanbul, 1983; *Lubomir Mikov*, Specifics of 16-20 th Century Sufi Architecture in bulgaria, The Fate of Muslims Communities in the Balkans, Sofia, 2001, s.502-531;

³ *Mehmet Z. İbrahimgil*, "Balkanlarda Sarı Saltık Türbeleri", Balkanlarda Kültürel Etkileşim ve Türk Mimarisi Uluslararası Sempozyumu, (Şumnu, 17-21 Mayıs 2000), Ankara 2001, s.375-390; *Neval Konuk*, Romanya Babadağ Sarı Saltık Türbesi Restorasyonu, Ankara, 2007;

⁴ *İbn- Batoutah*, *Voyages*, (traduit par C. Defremery et R.R. Sanguinetti), T.2, Paris, 1877, s.58;

⁵ *Irene Melikoff*, "Qui etait Sarı Saltık ?", *Studies in Ottoman History in Honour of Prof. V.L. Menage*, Ankara, 2001, s.335-372;

ca'daki Müslüman Türkler konusunda Bulgar tarihçi Petar Mutafçiev, Alman tarihçi Helbert Duda araştırmalar yaparak farklı görüşler ortaya atmışlardır. Bunlara göre, Selçuklu Sultanı İzzettin Keykavus'un ve beraberinde olanların, Altın Ordu han ve emirleri ile birlikte, Bulgar Kralı ile anlaşarak hicri 662/milâdî 1263 yılında Dobruca bölgesine yerleştikleri belirtilmektedir.⁶ Kısaca, bu konuya değinmiş bütün yerli ve yabancı araştırmacılar, Dobruca bölgesinde 13.yüzyılda Müslüman Türk topluluğunun varlığı hususunda hem fikirdirler. Aralarında tek fark buraya bu Müslüman Türk topluluğunun geliş şeklidir. Buna göre, Dobruca bölgesinde Osmanlı'nın Balkanlara askeri harekâtından önce burada bir Müslüman topluluğunun yaşadığı fikri kesinlik kazanmaktadır. Ancak, bu fikre şüphe ile yaklaşanların tek itiraz ettiği nokta, bölgede bu Müslüman Türk topluluğa ait somut bir kültür mirasının bulunmayışı idi. Bizim 2003 yılında yaptığımız envanter çalışmasında, Dobriç'e bağlı Umur Fakih Köyü'nde Derviş Bey Camii'ne ait tespit ettiğimiz kitabe, rivayetlerden öteye gidemeyen bu görüşü maddi kültür olarak desteklemesi açısından büyük önem arz etmektedir. Derviş Bey Camii kitabesi, Bulgar tarihçilerinden Petar Miyatev'in, Petar Mutafçiev'in ve İbrahim Tatarlı'nın da dikkatini çekmiş ve konu hakkında değişik görüşler öne sürmüşlerdir. Miyatev ve Mutafçiev makalelerinde Dobruca bölgesinde Osmanlıdan önce Selçuklu Müslüman Türk nüfusunun varlığından söz etmektedirler. Bu Müslüman Türk nüfus, değişik sebeplerle Anadolu'dan kaçmış Selçuklu Türkleri olduğunu açıkça vurgulamaktadırlar. Bazı tarihçiler de bu Müslüman nüfusun yerli halktan islâm dinini seçmiş olduklarını ifade etmeye çalışmaktadırlar.⁷ Her üç tarihçi, caminin tarihlendirmesini yaparken farklı görüşlere yer vermişlerdir.

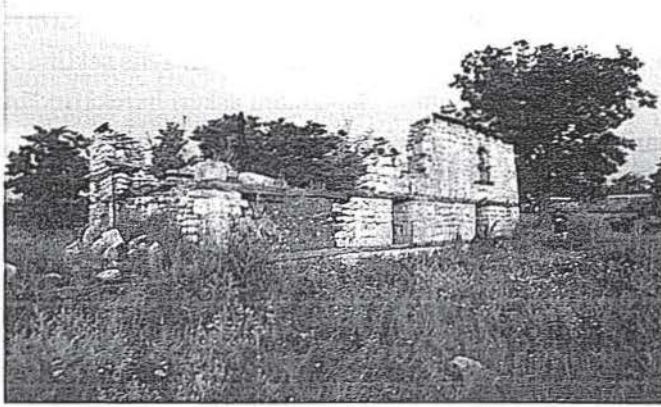
1. Umur Fakih Köyü Derviş Bey Camii Hakkında Tarihlendirme

⁵ Zeki Velidi Togan, "Dobruca Türklüğünün Tarihi Hakkındaki Yeni Nazariyeler", *Tarihten Sesler*, C.1, S.12, İstanbul, 1943, s.1-3; Müstecip Ülküsal, "Dobruca ve Türkler", *Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Dergisi*, Sayı 2565, Ankara, 1966, s.19; Michael Kiel, "Sarı Saltuk ve Erken Bektaşilik Üzerine Notlar", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 9, Ankara, 1980, s. 53-60; Neval Konuk,

⁶ Petar Mutafçiev, "Mnimoto Preselenie na Seldzuşki Turci v Dobrudza Prez 13. Vek", *İzbirani Proizvedenija*, Tom 2, Sofia 1973, s. 607-745; Helbert W. Duda, *Zeitgenossische İslamische Quellen und das Jazygyoglu 'Ali zur Angeblichen Türkischen Besiedlung der Dobrudscha im 13. Jhd. N. Chr. - (Spisanije Na Bulgarska Akademija na Naukite, 66, Klon, No. 32) Sofia, 1943, s. 131-145;*

⁷ İbrahim Tatarlı, *Turski Kultovi Sgradi i Nadpisi v Bilgaria, Godişnik na Sofiski Universitet, Fakultet po Zapadni Filologiji, T.60, Sofia, 1966, s. 567-615;*

Umur Fakih Köyü, 17.yüzyıl seyyahlarından Hacı Kalfa⁸ Bölgeyi ziyaretinde, köyün kadınlık statüsünde olduğundan söz eder. Günümüzde köyde hatırı sayılır bir Türk nüfus ve 1989'daki göç esnasında başka köylerden gelen Bulgarlar vardır. Caminin inşa tarihi ile ilgili farklı görüş ve yorumlar yapılmaktadır. Bulgaristan'da 2003 yılındaki envanter çalışmamızda, camii incelediğimizde yapı

kendi haline terk edilmiş harabe şeklindekiydi (F1).

Cami ile ilgili 1930'lı yıllarda Petar Mutafçiev, Petar Miyatev, daha sonra 1951 yılında İbrahim Tatarlı tarafından çalışmalar yapılmıştır.⁹ İbrahim Tatarlı, 1951 yılındaki

incelemesinde köyde yaşayan soydaşlarımız tarafından Derviş Bey Camii'ne ait ikinci onarım kitabesini toprağa gömdükleri yerden çıkardıklarını, ancak kitabenin nemden hasar gördüğünü ve bazı yerlerin okunmasında sıkıntılar olduğundan söz edilmektedir. Makalede ikinci onarım kitabesinin transkripsiyonu şu şekilde verilmiştir:

- *Sahibu'l-hayrât ve'l-hasenât*
- *Umur Derviş Bey 998 sene*
- *Ba'dehu ta'mir eden Sahibu'l-hayrât İbrahim Ağa*
- *Sene 1128*

Müellif, kitabenin üçüncü mısrasını veya senenin yazılı olduğu bölümün tahriattan dolayı okunmasında sıkıntı olduğundan bahsetmektedir. Buradaki rakamları benzeterek okuduğunu ve okuduğu hicrî 998/milâdî 1589-1590 tarihinden emin olmadığından söz etmektedir.¹⁰ Buna karşılık Petar Miyatev makale-

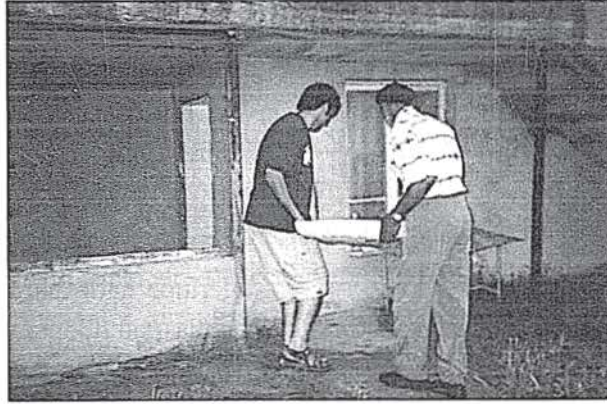
⁸ *Mustafa bin Abdullah Hacı Kalfa*, Rumeli i Bosna, (terc.St.Arginov), APP, S, Kn.2, Sofia, 1938, s.87

⁹ *Petar Mutafçiev*, "Mnimoto Preselenie na Seldzuški Turci v Dobrudza Prez 13. Vek", *Dobrudza*, br.4, Sofia 1947, s. 108-246; *Petar Miyatev*, Epigrafski Proucuvaniya na Pametnici s Arapsko Pismo v Bilgarija, *Arheologiya*, No. 1, Sofia, 1962, s. 68-72;

¹⁰ *İbrahim Tatarlı*, *Turski Kultovi Sgradi i Nadpisi v Bilgaria*, Sofia, 2003, s.44

sinde söz konusu kitabedeki tarihi hicri 698 olarak okumuştur.¹¹ P.Mutaftçiev de makalesinde bunu destekler mahiyette bir görüş beyan etmiştir.¹² Her iki Bulgar tarihçinin İ.Tatarlı'dan 20 yıl öncesi şimdi mevcut olmayan ikinci onarım kitabesini incelemesi, Tatarlı'nın okuduğu tarihte kitabede silinmiş olan bu tarih bölümünün daha sağlam olabileceği şüphesini uyandırmaktadır. Bu sebeple, bizim 2003 yılında tespit ettiğimiz üçüncü onarım kitabesindeki yazılan metni esas almamız gerekir diye düşünüyoruz. Çünkü bu 3. onarım kitabesinde net olarak hicrî 698/milâdî 1299-1300 tarihi yazmaktadır. İ.Tatarlı, üçüncü onarım kitabesinde inşa tarihi hicrî 698 olarak verilen tarihin yanlışlıkla yazıldığını, bu tarihin aslında hicrî 998 olduğu ihtimali üzerine durmaktadırlar. Yani ilk rakamdaki dokuz yerine altı yazıldığını söylemektedir. Ancak, bizim görüşümüz hicrî 1278/milâdî 1861-1862 tarihinde üçüncü onarım kitabesi yazılırken biraz önce bahsettiğimiz ikinci onarım kitabesinin daha sağlam olduğu ve buna bakılarak yazıldığıdır. Nitekim üçüncü onarım kitabesinde yer alan sözlerin ikinci onarım kitabesi ile ilk inşa tarihi hariç tamamen aynıdır. Bundan hareketle, caminin ilk inşa tarihi olarak ikinci ve son olan üçüncü onarım kitabesinin esas alınması gerektiği kanaatindeyiz. Caminin onarım kitabesi soydaşlarımız tarafından köyün Hacı Mahallesindeki Mescidin deposunda korunmaktaydı (F2).

Köylüler tarafından çıkarılan üçüncü onarım kitabesinin transkripsiyonu:

- *Evvelâ Cami Şerifin bina olmasına Sahibu'l-Hayrât*
- *Ve'l-hasenât Derviş Bey muvaffak oldu sene 698*
- *Sâniyen Sahibu'l-hayrât ve'l-hasenât İbrahim Ağa*

¹¹ *Petar Miyaşev*: 1962, s. 70

¹² *Petar Mutaftçiev*, 1947, s.186

- Ta'mir ettirmiş muvaffak oldu sene 1128
- Sâlisen kaffe-i ahali karye sahibi'l-hayrât ve'l-hasenât
- Ta'mirine muvaffak oldu sene 1278

Caminin üçüncü onarım kitabesini esas alacak olursak, cami hicrî 698/milâdî 1299-1300 tarihinde Derviş Bey tarafından inşa edildiği, hicrî 1128/milâdî 1716-

1717 tarihinde İbrahim Ağa tarafından onarıldığı ve en son olarak hicri 1278/miladi 1862-63 tarihinde köy halkı tarafından onarıldığı belirtilmektedir (F3).

Kitabesinden de anlaşıldığı üzere, iki defa onarım geçiren yapının orijinal hali hakkında kesin bir bilgiye sahip değiliz. Ancak Derviş Bey Camii, Anadolu'da 14.yüzyıla ait Kastamonu Kemah Köyü'nde Halil Bey Camii (765/1363) ve Osmanoğulları'dan Samsa Çavuş Camii (14.yy) ile gerek plân gerekse kullanılan malzeme teknikleri bakımından büyük benzerlikler göstermektedir.¹³ (F4).

Resim 4.12. Genbemüz'de Samsa Çavuş Camii [33]

Yapının dikdörtgen plânlı olması, beden duvarlarının belirli yerlerinde hatıl, hafifletici ve akus-

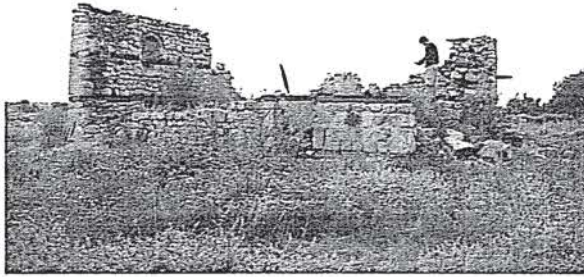
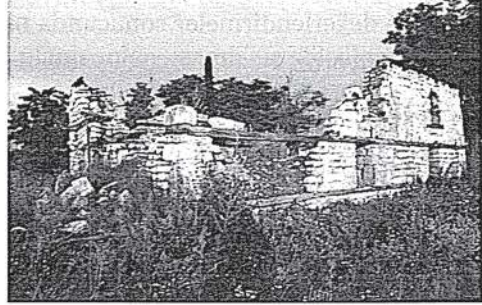
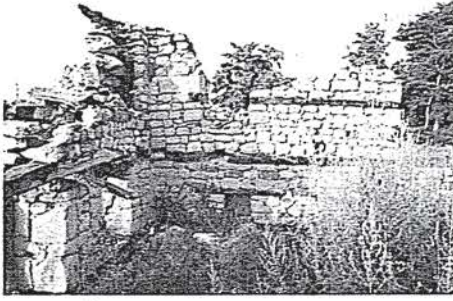
tik malzemesi olarak çömlek ve testinin kullanılması bu dönem yapılarında görülen yaygın bir özelliktir. Derviş Bey Camii'nde her iki onarımda yapılan değişiklikler kesin olarak bilinmemekle birlikte, Anadolu'da aynı döneme ait cami örnekleri ile benzerlikler göstermesi, yapının 14. yüzyıl eseri olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Cami, 1989 yılına kadar asli fonksiyonunu devam ettirmiştir. Bu tarihte Türk nüfusunun zorunlu göçe tabi tutulması ile köye yerleşen Bulgarlar tarafından

¹³ Mehmet Emin Yılmaz, *Bulgaristan Hacıoğlu Pazarcığı'ndaki (Dobriç) Camiler ve Çeşmeler*, G.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2005, s.58

kundaklanarak tahrip edilmiştir (Foto 5-7). Ancak, 1990'lı yıllardan sonra soydaşlarımızın Bulgaristan'a geriye göçü başlamasıyla köyde belirli bir Türk nüfus yeniden oluşmuştur; bu insanlar ibadetlerini maddi imkânsızlıklarından dolayı mahalle mescidinde sürdürmek zorunda kalmaktadırlar.

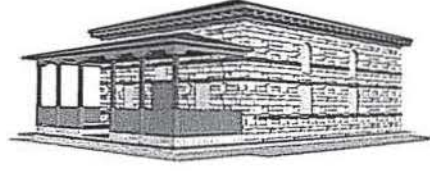
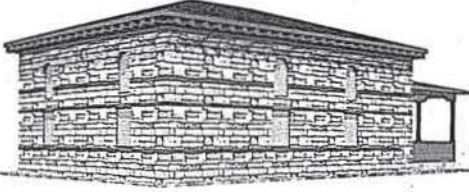

Mimari Özellikleri

Dikdörtgen planlı olan cami, 8.70X11.70 ölçüsündedir. Cami düzensiz kesme taşla inşa edilmiş, birinci sıra pencerelerin alt ve hizasından geçen hatlı kullanılmıştır. Alt pencereler düz ahşap lento, üst pencereler yuvarlak kemerlidir. Her cephede altı üstlü olmak üzere ikişer sıra pencere açıklığı vardır. Ahşap kırma çatı ile örtülmüş olana caminin kuzey cephesinde ahşap direklere oturan sundurma şeklinde bir son cemaat mahalli vardır. Caminin minare izine dahi rastlanılmamıştır. Düzensiz kesme taş olan inşaat malzemesinde hafifletici malzeme olarak künk ve küplerin kullanıldığını görüyoruz. 1989 yılından beri harabeye dönmüş caminin rölöve ve restitüsyon projeleri proje ekibimizde görev alan mimar Mehmet Emin Yılmaz tarafından hazırlanmıştır. Caminin restitüsyon projesi, 1950 yılına ait arşiv fotoğrafı esas alınarak yapılmıştır (Çizim 1,2).

Trakya'da ve Balkanlarda, Derviş Bey Camii'ndeki bu ihtilaflı tarihlendirmesini göz önünde bulundurarak, şimdiye kadar tespit edilen en eski tarihli cami örnekleri Tekirdağ Bolayır'daki Süleyman Paşa Camii ile Bulgaristan Hasköy'deki hicrî 797/milâdî 1395 tarihli Eski Cami'dir. Gerek Balkanlarda gerekse Anadolu'da 13. ve 14. yüzyıl yapılarında malzeme ve mimari açıdan yaptığımız karşılaştırma ve değerlendirmeler sonucunda birbirleri arasında benzerlikler gösterdiklerini görüyoruz.

2. Hasköy (Haskovo) Eski Camii Tarihçesi

Halk arasında Eski Cami olarak adlandırılan yapı, Türkçe adı Hasköy Bulgarca adı Haskovo kasabasında bulunmaktadır. Hasköy, Türkiye sınırına yakın uluslararası E-5 karayolu güzergâhındadır. Cami, şehir merkezinde San Stefano Caddesinde yer almaktadır. Etrafı dükkânlarla çevrili caminin giriş kapısı üstündeki kitabesinden hicrî 797/milâdî 1394-1395 tarihinde inşa edildiği anlaşılmaktadır (F8). Hasköy'deki Eski Camii, Balkan ülkelerinde bugüne kadar yaptığımız en-

vanter çalışmasında, inşa kitabesi ile sabit ayakta kalmış en eski tarihli yapıdır.

Arapça yazılmış kitabenin transkripsiyonu şu şekildedir:

Nasare minellahi ve'l-feth

Kad bina hâze'l- makam fi'l-yaum

El-âhiri li's-sense seb'a ve tis'in ve tis'a miye

El-mülkü lillâh sene 797

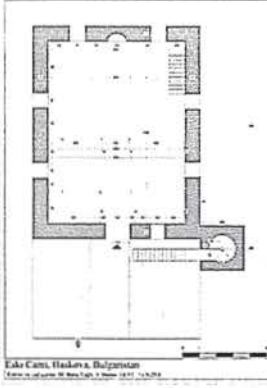
Kitabenin Türkçe özeti:

Allahın lütfü ve yardımı ile

Bu makam Allah adına inşa edildiğinde

697 yılının son günü idi

Sülüs yazı çeşidi ile Arapça yazılmış kitabede, caminin banisi veya kimin tarafından inşa edildiği belirtilmemiştir.¹⁴ Kitabenin Arapça olması ve tarihin hem yazı hem rakam ile belirtilmiş olması Selçuklu mimarisinde yaygın olarak görülen bir geleneğin devamı olarak görülmektedir.¹⁵

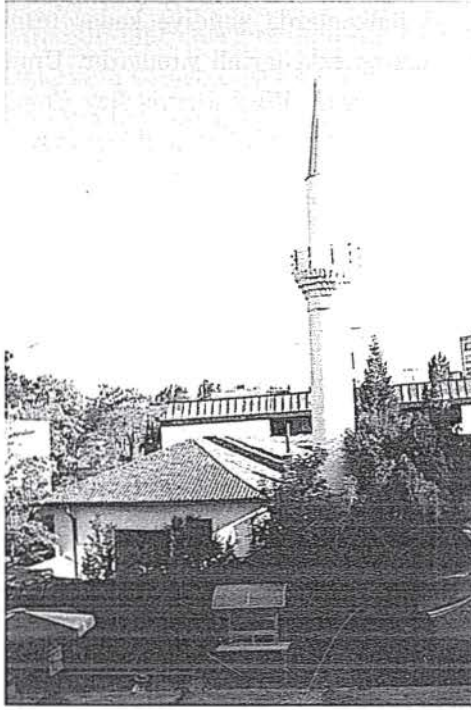

Mimari Özellikleri

Dikdörtgen planlı olan cami, iç ölçülerine göre 8.04X10.80 m ölçüsündedir (Çizim 3).

Kırma ahşap çatı ile örtülü caminin sonradan genişletilmiş bir son cemaat yeri vardır (F9). Son cemaat yeri dört ahşap direğe oturmaktadır. Kuzey cephesinde bir, diğer üç cephede altı üstlü ikişer pencere açıklığı bulunmaktadır. Kuzey-batı köşesinde son cemaat yerinden girilen dikdörtgen kaideye oturan

minaresi vardır. Caminin değişik tarihlerde onarım geçirdiği her halinden anlaşılmaktadır. En son olarak 1990'larda geniş çaplı bir onarımdan geçtiği belirtilmektedir. Bu onarımlar sonucunda caminin orijinal durumu hakkında fikir yürütmek çok zordur. Ancak, cami mütevellisinden aldığımız bilgilere göre, yapının beden duvarları moloz taş, minarenin ise kaide kısmı hariç tuğladan yapılmış olduğunu söylediler. Sıvayla kaplanmış minarenin gövde ve petek kısmı daire şeklindedir. Şerefeye geçiş dört sıra mukarnasla sağlanmıştır. Ayrıca, caminin 1960'lardan sonra kapandığını ve farklı amaçlar için kullanıldığını belirttiler. Nerdeyse dört tarafı dükkânlarla çevrilmiş caminin etra-

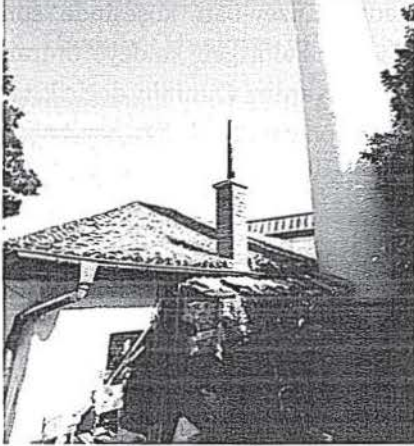
findaki zemin zamanla yükseldiğinden harim kısmına birkaç basamak inilmekle

¹⁴ İbrahim Tatarlı: 2003, s.43;

¹⁵ M. Staynova, Osmanski İskustva Na Balkanite XV-XVII vek, Sofija, 1995, s. 86;

girilmektedir. Harimdeki duvar yüzeyleri ikinci sıra penceresine kadar olan seviyede lambri ile kaplanmıştır (F10). Mihrap, minber, mahfil ve tavan kısmı geç dönemlerin ürünü basit bir işçiliğe sahip ahşaptır (F11). Ahşap direklere oturan mahfil, harim büyüklüğüne göre biraz geniş tutulmuştur. Camide çok eski tarihli

şam

Sonuç olarak, incelediğimiz bu iki cami örneği Balkanlarda şimdiye kadar tespit ettiğimiz en eski tarihli yapılardır. Umur Fakih (Zeglarci) Köyü Derviş Bey Camii, Balkanlarda Osmanlı öncesi döneme rastlayan Selçuklu beylerine ait tek örnek olduğunu söyleyebiliriz. Caminin 13.yüzyıla ait tek örnek olması sebebiyle, Balkanlardaki Türk tarihi açısından büyük bir önem arz etmektedir. Balkanlarda Osmanlı öncesi döneme ait yapılan çalışmalarda, Sarı Saltuk gibi Türk dervişlerinin menkubelerinden ve Dobruca Müslüman topluluğunun varlığından söz ediliyordu. Ancak rivayetten ileri gidilememiştir. Bulgaristan'da yaptığımız arazi çalışmasında bu caminin tespit edilmesiyle, Balkanlarda Osmanlı öncesi Selçuklu Beylerine ait somut bir kültür mirasın varlığından söz etme imkânımız olacaktır. Bildirimizde ele aldığımız ikinci cami örneği Hasköy'deki Eski Camii'dir. Bu cami, Balkanlarda 1980 yılından itibaren Balkanlarda şimdiye kadar yaptığımız arazi çalışmalarında kitabesi ile sabit en eski tarihli Osmanlı eseridir. Camilerden birinin Osmanlı öncesi Selçuklu beylerine, diğerinin Osmanlı'nın bölgedeki ilk hâkimiyet yıllarına ait olması, Balkanlarda kültür mirasımız hususunda ayrı bir yeri vardır. Balkanlarda Türk kültür mirasının ve mimarisinin öncüleri olan bu iki yapının daha detaylı bir şekilde incelenerek Türk sanat tarihi camiasına tanıtılması gerekmektedir.